

27. Isusov odlazak, dar Duha i pobjeda nad svijetom (16,4b-33)

Isus u ovom odlomku nastavlja svoj oproštajni govor učenicima. Sada će im objasniti zašto je bolje da on ode, koja će biti uloga Duha s obzirom na svijet kao i to da će im donijeti veliku radost u kojoj mogu iskusiti predokus Isusove pobjede nad svijetom. Teško vrijeme koje je pred njima prolazan je period kojeg se, kao ni porođajnih muka iza sretnog poroda, nakon pobjede više neće sjećati.

16,4b-6: *Nitko me od vas ne pita: Kamo ideš?*

U 16,4b-7 Isus ponavlja ono što je rekao na početku govora (14,1-5) kada je navijestio svoj odlazak te kamo odlazi. Za razliku od 14,4 kad je Toma je rekao: *Gospodine, ne znamo kamo odlaziš*, sada ga o odlasku nitko više ne pita. Učenici su potpuno zbunjeni kao i Crkva kad se suoči Božjom šutnjom i s križem koji danas stoji pred njom.

16,7-11: *...bolje je za vas da ja odem...ako ne odem Branitelj neće doći...*

Ožalošćenost učenika i njihov muk, povod su četvrtom Isusovom govoru o Parakletu, Duhu Tješitelju. Njegov dolazak, koji je moguć tek poslije uskrsnuća (7,39; 20,17.22), prednost je za učenike. Sigurno ovakav govor ne želi poručiti da bi Duh bio superiorniji od Isusa nego da je uloga Duha ono što je Isus činio sa svojim učenicima lokalno, među Izraelcima, proširiti po cijelom svijetu i u to iskustvo uvesti sve ljude.

U 15,26-27 govor o Duhu prekinuo je izlaganje o mržnji svijeta. Ovdje je Duh onaj koji će optužiti svijet: on je advokat koji će braniti i tješiti učenike, ali će u isto vrijeme svijetu biti i tužitelj. Isus ovaj prvi vid ove službe Duha Svetoga sažima grč. glagolom *elenho*. On će svijetu *pokazati* tj. *uvjerljivo izložiti* što je njegov *griješ* – ne vjerovati Isusu (1,11; 3,19.36; 8,24; 10,37-38; 15,21-25). Evandjelje po Ivanu, ako govori o grijehu a ne pruža pobliže detalje, onda govori o temeljnom grijehu a to je grijeh nevjerovanja (a ne u moralnom smislu, ili o posljedicama grijeha). No, i ovakav govor svakako uključuje ove druge aspekte jer će Duh u konačnici govoriti o dubokoj mizeriji i izgubljenosti u koju svijet upada odbijajući upoznati Boga. Dakle, Duh Sveti ima svijetu pokazati ove tragične posljedice nevjere, a to će moći prije svega uspoređivanjem s Isusovim učenicima koji u svojim zajednicama donose plodove vjere – ljubav!

Duh Sveti će svijetu pokazati *što li je pravednost*. Kao suprotnost *griješ*u, sada Isus govori o pravednosti koja se odnosi na njegovu proslavu u sklopu koje će biti uskrišen i uzići Ocu (5,30; 8,28). Time Isus i sve ono što je činio biva očitovano ispravnim i istinitim, za razliku od *laži* i *mržnje* kojim se vodi svijet. U NZ-u Duh ima aktivnu ulogu u Isusovu uskrsnuću i odlasku Ocu (1Tim 3,16; Rim 1,4; 8,11). Svijetu koji smatra da je Isus završio kao krivac, nemoćan i osramoćen, Duh će pokazati da je u krivu. Ono što će očitovati u životu Isusovih

učenika bit će dovoljan dokaz pravednosti koju je Isus živio i koja se na njemu ostvarila po njegovoj smrti, uskrsnuću i uzlasku Ocu.

Prethodna dva elementa pripremaju treći: *osudu* Kneza ovoga svijeta (12,31; 14,30; 16,33). Do te osude došlo je već u Isusovoj muci, smrti i uskrsnuću jer je tada osuđena snaga grijeha i raskrinkano zavođenje Oca Laži a čovjek opravdan i vraćeno mu dostojanstvo djeteta Božjeg. Tada je postalo jasno da je Isus onaj koji ima život u sebi i da je za čovjeka Put i Istina ka Životu.

Ovim riječima najavljen je kozmički sud grijehu i zlu. Za ono što se prema sinoptičkim evanđeljima treba dogoditi na koncu vremena, Iv smatra da započinje već dolaskom i djelovanjem Duha Svetoga. Ako već od ranije znamo da će svoju službu Duh vršiti *u i* preko kršćana, to onda znači da će Duh svoju konfrontaciju sa svijetom i svim vrstama njegovih zala ostvariti preko Isusovog vjernika! Ne preko nekog drugog ili sam, nego *u i po* kršćaninu Duh ima pokazati *grieh* svijeta, kriterije Isusove *pravednosti* te *osuditi* sve grijeha koji potječu od Sotone, Kneza ovoga svijeta. Kršćanin pri tome ne treba činiti ništa posebno u odnosu na ono što je do sada čuo od Isusa. Naime, sve ovo što će činiti Duh ne znači neprijateljstvo prema svijetu i želju da ga se osudi i kazni, nego predstavlja još jedan pokušaj urazumljivanja svijeta i pokazivanje granice između istine i laži. Zato življenje ljubavi, kako nas je Isus učio, podiže jednu novu vrstu života kojom će Duh pokazati svijetu koji je od ova dva života zaista živ a koji je samo zamaskirana smrt.

16,12-15: ...*Duh Istine upućivat će vas u svu istinu...*

Peti i posljednji govor o Duhu Svetom (Paraklet se ovdje izrijeком više ne spominje), govori o budućem savjetu i vodstvu kojeg će pružati učenicima. Isus ističe kako je bilo nemoguće da njegovi učenici sve njegove riječi upiju i dovoljno duboko razumiju. On ima još puno toga reći, ali oni ne mogu toliko *nositi*. Duh je onaj koji će ih ubuduće uvoditi u *svu istinu*. Dok je u prethodnim recima predstavljen kao tužitelj svijeta (16,7-11), Duh je sada učitelj učenika. To dvoje međusobno je usko povezano: što više učenici budu učili od Duha, tim više će njihov život u skladu s Putom, Istinom i Životom kako ih je predstavio Isus, a sve to skupa bit će demonstracija novog života koji svojom kvalitetom prokazuje lažnim onoga kojeg propagira Knez ovoga svijeta. Kao kad se nakon loše začuje dobra muzika...

Duh će učenicima otvarati nove horizonte, no to je opet samo ono što je Isus već donio (usp. 14,26) jer će Duh uzimati od Isusovog. Kao što je Isus proslavljao Oca, tako će Duh proslavljati Isusa. S obzirom da će i Otac proslaviti Isusa, to znači da će i Otac i Duh raditi na Isusovoj proslavi. Time je uspostavljen krug između Oca, Sina i Svetoga Duha.

Moguće je iz Isusovih govora izdvojiti dio koji govori o Duhu Svetom i čitati 14,15-16,15 kao jednu cjelinu. U tom slučaju unutar ovog govora bit će nam i

prisposoba o trsu i lozama koja zorno prikazuje stvarnost u koju učenika uvodi dar Duha – s Isusom postaje jedan organizam i dijeli isti život! Duh ih uvodi u najveće otajstvo koje je Isus donio čovjeku: biti jedno s Ocem po Sinom u Duhu!

U tom smislu Duh Istine svjedočit će u korist učenika da bi mogli shvatiti zašto je Isusov odlazak od njih pobjeda nad zlom (usp. 15,26), osposobljavat će ih da mogu nastaviti svjedočiti za njega iako nije više s njima (14,25s). Osvijetlit će im situaciju. Shvatit će da je svijet spašen smrću njihovog Učitelja; shvatit će da Knez ovoga svijeta, koji je mislio triumfirati snagom oružja i sile, biva pobijeđen ljubavlju Sina koji daje život za spas tog istog svijeta.

Tako će Duh, poput svjetla, raspršivati tamu njihovog shvaćanja: svijetu će objaviti njegovu zabludu a i učenicima ono što do sada nisu razumjeli. Tada će polako ulaziti u ono što sada ne shvaćaju i pred čim će pobjeći sa Kalvarije. Na taj način on će ih iznutra oblikovati na sliku Kristovu. Život koji će oni, preoblikovani, živjeti bit će njegova proslava. Tako će Duh Stvoritelj još jednom pokazati stvaralačku snagu i proslavljajući Sina, koji je došao proslaviti Oca, u isto vrijeme proslaviti i svoj stvaralački genij. Nakon što se to dogodi u prvim učenicima, oni će postati apostoli i svojim svjedočanstvom i riječju za sobom će povući rijeke drugih kako bi žrtva Sina svijetu donijela spas (3,16s).

16,16-18: *Malo, i više me nećete vidjeti, i opet malo, pa ćete me vidjeti.*

Isusov govor o kratkom periodu u kojem ga učenici *neće vidjeti* iza kojega slijedi ponovno kratak period u kojem *će ga vidjeti*, njima predstavlja neshvatljivu najavu. U prvom periodu učenici *neće vidjeti* Isusa jer, nakon što umre, bit će sahranjen te nedostupan pogledu i dodiru. Drugi period, *opet malo* nakon kojega *će ga vidjeti* jest period od sahrane do uskrsnog jutra, kad će ljudsko oko po prvi puta vidjeti Uskrsloga.

Oba su perioda obilježena žalošću. Ali, te dvije žalosti nisu iste: prva je uzrokovana mržnjom svijeta i za posljedicu ima smrt; druga je obilježena samoispitivanjem, kajanjem zbog zatajenja i obraćenjem učenika koji, nakon svjedočenja Marije Magdalene, znaju da idu u susret Uskrsnom. Iskustvo ovih dviju žalosti prvih učenika postaje iskustvo svih učenika svih prostora i vremena.

16,19-24: *Vi ćete se žalostiti, ali žalost će se vaša okrenuti u radost.*

Na zbunjenost učenika, Isus odgovara riječima velikog obećanja. Njihovu važnost ističe upotreba dvostrukog *amen, amen, zaista, zaista*. Sada poseže za starozavjetnim obećanjima izraženih dojmljivom slikom bolova koje žena podnosi prije i za vrijeme poroda (Iz 66,5-14; Mih 4,9-10; 5,2-3). Kao što su se u SZ-u ove slike odnosile na tegobna iskustva Izraelaca usred kojih Bog naviješta i izvodi velike promjene donoseći spas, tako i Isus ovom slikom želi progovoriti novom velikom Božjem zahvatu u korist svog naroda. Usred žalosti učenici dobivaju navještaj Božjeg zahvata na Isusu i velike radosti koju će taj obrat donijeti. Dakle, sada misli na uskrsnuće koje je učenicima nepojmljivo.

Značajno je što Isus, nakon velikih obećanja o uskrsnuću, koristi još jednom svečani *amen, amen, zaista, zaista* da bi njime ponovo naglasio važnost molitve u Isusovo ime i spremnost Očevu da ih usliši kako bi učenike ispunio radošću.

16,25-33: *...raspršit ćete se svaki na svoju stranu i mene ostaviti sama.*

Učenici, puni entuzijazma, brzopleto izjavljuju da razumiju prirodu Isusovog odlaska i njegovog odnosa s Ocem. Jasno im je da je Isus poslan od Boga (16,30). No, još uvijek nemaju onaj uvid i shvaćanje koje Isus od njih traži. Podsjećaju na Petra u 13,36-37. Stoga im Isus, unatoč njihovom entuzijazmu, mora reći da će ga uskoro napustiti (16,31-32).

Ovdje se mnogi komentatori pozivaju na Mt 26,1; Mk 14,27 gdje Isus učenicima najavljuje da će ga svi napustiti. Osim što se ovo može promatrati kao ispunjenje Zah 13,7, ono bi još više moglo odgovarati 1Kr 22,17 gdje se govori ne samo o raspršenosti Izraelaca koje je kao stado bez pastira, nego ističe da se svatko vraća svojoj kući u miru. Naime, u starini se pogibijom vođe vojska obično rasprši a pobjednik ne progona bjegunce nego ih pušta da se vrate kući u miru. Tako će Isus kao pastir biti razapet a njegovi će ga učenici ostaviti i poći tražiti svoj mir negdje drugdje. Nisu, uslijed nedostatne vjere, mogli prijeći barijeru straha i stoga nisu mogli biti s njim. No, on ne napušta njih nego upravo te trenutke napuštenosti živi za njih (usp. 18,9; 10,11.15.28). Oni, iako će pobjeći sa Golgote tražeći svoj mir, neće ga naći. Jer njihov mir je u njemu – u njemu kojega su napustili! Bijes i mržnja svijeta, napuštenost i strahota smrtnih muka – ništa nije moglo nadjačati ono što je Isus u sebi imao za svoje prijatelje i za cijeli svijet. Ljubav u njemu bila je jača. Zato Isus može reći da je pobijedio svijet. Unatoč svemu čime se svijet na njega obrušio, on ostaje dom ljubavi i mira za svoje učenike!

Kasnije, kad sve bude prošlo – i Kalvarija, i Uskrs i Uzašašće – ovo će im biti od velike važnosti. Tada im to više neće biti informacija o nečemu što se tek ima dogoditi u bliskoj budućnosti. Koristit će im kada sve prođe jer će se tada, u novim životnim okolnostima, s novim iskustvima vlastitih nevjernosti i zatajenja, svatko od njih sjetiti ovih riječi i u sebi moći reći: iako je znao da ćemo ga zatajiti, ipak nas je ljubio i to toliko da je za nas trpio i umro. On je unaprijed znao naše padove a nije otišao od nas! On nas oslobađa čak i od prijekora kojeg nam upućuje naša savjest! Tako će učenici, usred neuspjeha u misionarenju tj. svjedočenju za Isusa, doživjeti da ih njihov Gospodin unaprijed oslobađa od svega: skinite sa sebe sve terete, neka ostane samo ljubav i mir! Tek kasnije, u svjetlu ovog iskustva, moći će shvatiti duboko značenje riječi: *ja sam pobijedio svijet!*